

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/201682,IPN-odkryl-nowe-fakty-w-sprawie-Zbrodni-Pomorskiej.html>
27.02.2026, 19:10

IPN odkrył nowe fakty w sprawie Zbrodni Pomorskiej

- Instytut Pamięci Narodowej odnalazł w Dolinie Śmierci szczątki około 100 osób - ofiar Zbrodni Pomorskiej - poinformował na konferencji prasowej prezes Instytutu Pamięci Narodowej dr Karol Nawrocki.

23.05.2024

Spotkanie z mediami, podczas którego przedstawione zostały szczegóły śledztwa w sprawie Zbrodni Pomorskiej, prowadzonego przez pion śledczy IPN odbyło się 23 maja 2024 r. w Chojnicach. W konferencji wziął udział prezes Instytutu Pamięci Narodowej dr Karol Nawrocki, dyrektor Głównej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, zastępca prokuratora generalnego prok. Andrzej Pozorski oraz dr Dawid Kobiałka, archeolog z Uniwersytetu Łódzkiego, współpracujący z IPN.

- W roku 1939 jesienią, 400 polskich miejscowości na terenie przedwojennego województwa pomorskiego spłynęło krwią. Śmierć poniosło, jak szacują historycy, około 50 tysięcy ludzi, polskich intelektualistów, urzędników, duchownych kościoła katolickiego, rolników, robotników, ale także chorych, objętych opieką zakładów opieki zdrowotnej. Tylko kilkanaście tysięcy z tych osób zostało odnalezionych, zidentyfikowanych. Ta przerażająca zbrodnia dotknęła także przedwojennego powiatu chojnickiego, ziemi chojnickiej, miejsca, w którym się znajdujemy

- przypomniał dr Karol Nawrocki, prezes IPN.

Według szacunków lokalnych historyków i naukowców z bydgoskiej delegatury IPN na ziemi chojnickiej śmierć poniosło około 500 osób. W 2023 roku prokuratorzy IPN i naukowcy uniwersyteccy odnaleźli szczątki kilkunastu osób i artefakty na Polach Igielskich w Dolinie Śmierci w Chojnicach. Był to wówczas początek poszukiwań IPN.

28 kwietnia 2024 r. rozpoczęto kolejne prace poszukiwawcze w tzw. Dolinie Śmierci. Objęły obszar kilkuset metrów kwadratowych, na którym wykonano łącznie 28 wykopów ziemnych o długości od kilkunastu do kilkudziesięciu metrów, głębokości do dwóch metrów i szerokości kilku metrów. Przeprowadzone w ciągu prawie miesiąca czynności prokuratora i biegłych doprowadziły do odnalezienia dwóch masowych mogił, w których odkryto szczątki ludzkie.

Jak poinformował na konferencji prok. Andrzej Pozorski, szef pionu śledczego IPN, w pierwszej mogile odkryto szczątki ponad 20 osób - kobiet, mężczyzn w wieku 20-40 lat oraz artefakty: m.in. krzyżyk, medalik, różaniec, orzełek prawdopodobnie z czapki leśniczego, klucze do drzwi mieszkań. W drugiej mogile odnaleziono szczątki ludzkie ponad 80 osób. Zgodnie z ustaleniami dokonanymi w czasie śledztwa, najprawdopodobniej w drugiej mogile są szczątki pensjonariuszy Krajowego Zakładu Opieki Społecznej w Chojnicach, którzy pod koniec października 1939 roku w tym miejscu zostali rozstrzelani przez funkcjonariuszy niemieckich. W obu miejscach prokuratorzy ujawnili pociski i naboje od amunicji używanej przez formacje niemieckie.

Czynności są prowadzone przez prokuratora Oddziałowej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w Gdańsku z udziałem interdyscyplinarnego zespołu biegłych z zakresu

archeologii, antropologii fizycznej oraz broni palnej i amunicji z Uniwersytetu Łódzkiego i Uniwersytetu Rzeszowskiego, którzy realizują przy tym projekt naukowy finansowany przez Narodowe Centrum Nauki „Archeologia Zbrodni Pomorskiej”.

Prokuratorzy Oddziałowej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w Gdańsku w ramach prowadzonego śledztwa planują przeprowadzenie czynności także w kilku innych wytypowanych już miejscach Pomorza Gdańskiego, gdzie mogą się znajdować zbiorowe mogiły ofiar „Zbrodni Pomorskiej 1939 roku”.

Jak podkreślił prezes IPN jest to tym samym miejsce, w którym odnaleziono najwięcej szczątków ze Zbrodni Pomorskiej.

- To odkrycie dowodzi istoty trwania i misji Instytutu Pamięci Narodowej, którą jest poszukiwanie ofiar zbrodni systemów totalitarnych, zbrodni niemieckich, ale także sowieckich. To przerażająca zbrodnia i dzisiejsze odkrycie jest także dowodem na to, że tu - na Pomorzu, na ziemi chojnickiej, ale także w całej Polsce - są jeszcze szczątki ludzi, którzy czekają na odnalezienie i upamiętnienie, na powrót do narodowej świadomości

- zaznaczył prezes IPN i podsumował:

- To odkrycie jest też dowodem na to, że pomimo kart książek wypełnionych faktami, pomimo działań prokuratury IPN mówimy wciąż o zbrodni, która nie została zadośćuczyniona. Instytut Pamięci Narodowej uznaje, że reparacje od państwa niemieckiego wciąż Polsce się należą. Pomimo badań naukowych, pomimo odkrywanych miejsc kolejnych kaźni za każdą zbrodnię powinno nastąpić zadośćuczynienie.

Zapis konferencji na kanale IPNtv

prok. Andrzej Pozorski, szef pionu śledczego IPN, o nowych faktach w śledztwie w sprawie Zbrodni Pomorskiej

Po konferencji dr Karol Nawrocki, prezes IPN, dr Marek Szymaniak, dyrektor gdańskiego IPN oraz jego zastępca Waldemar Szulc złożyli kwiaty przy tablicy w Dolinie Śmierci, upamiętniającej ofiary Zbrodni Pomorskiej, znajdującej się niedaleko miejsca prac poszukiwawczych.

* * *

Zbrodnia pomorska to zaplanowana akcja eksterminacyjna prowadzona przez Niemców na terenie przedwojennego województwa pomorskiego w ponad 400 miejscowościach na polskiej ludności cywilnej. Mieszkający na Pomorzu Polacy i Żydzi, przedstawiciele różnych warstw społecznych - inteligencji, duchowieństwa, robotników, właścicieli ziemskich - a także osoby chore psychicznie, zostali w pierwszych miesiącach II wojny światowej zamordowani przez oddziały *Volksdeutscher Selbstschutz*. Na podstawie dokumentacji ekshumacyjnej i imiennych list ustalono ok. 16 tys. ofiar. Nie jest to liczba pełna, lecz jedynie „najmniejsza z możliwych”. W historiografii przyjęło się, że według różnych szacunków zostało zamordowanych od 20 do nawet 40 tys. osób.

Największym miejscem kaźni są tzw. Lasy Piaśnickie, gdzie zginęło co najmniej 10 tysięcy osób. W wyniku zniszczenia dokumentacji i spalenia przez sprawców zwłok niemożliwe jest określenie pełnej liczby ofiar.

Na Polach Igielskich członkowie paramilitarnego *Selbstschutzu* zamordowali ok. 500 mieszkańców powiatu chojnickiego. Polska ludność nazwała wówczas miejsce straceń mianem „Doliny Śmierci”. Trudno jest oszacować ile ostatecznie osób w samych Chojnicach zostało zamordowanych przez Niemców. Dane podane przez historyków znacznie się od siebie różnią i oscylują w granicach od 200 do prawie 3 400 osób.

Upamiętniając mieszkańców Pomorza pomordowanych przez niemieckiego okupanta w 1939 r. Sejm Rzeczypospolitej Polskiej ustanowił dzień 2 października Narodowym Dniem Pamięci Ofiar Niemieckiej Zbrodni Pomorskiej 1939 roku. Uchwała została podjęta z uwagi na ludobójczy charakter zbrodni niemieckich na obszarze Pomorza oraz ich skalę. Jej celem jest także podniesienie świadomości społecznej o zaplanowanej przez Niemców eksterminacji ludności Pomorza, zmierzającej do jej wyniszczenia i wynarodowienia jako Polaków.

Masowe mogiły Polaków na Polach Igielskich w Dolinie Śmierci w Chojnicach odnalezione przez IPN – 23 maja 2024. Fot. Mikołaj Bujak (IPN)

Masowe mogiły Polaków na Polach Igielskich w Dolinie Śmierci w Chojnicach odnalezione przez IPN – 23 maja 2024. Fot. Mikołaj Bujak (IPN)

Masowe mogiły Polaków na Polach Igielskich w Dolinie Śmierci w Chojnicach odnalezione przez IPN – 23 maja 2024. Fot. Mikołaj Bujak (IPN)

Polecamy materiały Instytutu Pamięci Narodowej:

- [Zbrodnia pomorska – przystanekhistoria.pl](https://przystanekhistoria.pl)

- zbrodniapomorska1939.pl
- [Tomasz Ceran, Izabela Mazanowska, Monika Tomkiewicz, *Zbrodnia pomorska 1939*](#)
- [Tomasz Ceran, *Zbrodnia pomorska 1939. Początek ludobójstwa niemieckiego w okupowanej Polsce*](#)
- [Teki edukacyjne](#)
- [Konferencja prasowa prezesa IPN dr. Karola Nawrockiego i szefa pionu śledczego IPN prok. Andrzeja Pozorskiego w Narodowym Dniu Pamięci Ofiar Niemieckiej Zbrodni pomorskiej 1939 r.](#)
- [Zakończono prace ekshumacyjne gdańskiego pionu śledczego IPN i biegłych z Fundacji Przyjaciół Instytutu Archeologii i Etnologii PAN w miejscu eksterminacji ludności polskiej na terenie Doliny Śmierci w Chojnicach – Gdańsk, 19 lipca 2021 r.](#)

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)

Konferencja prasowa